

Zeliha **Eliaçık**
zeliacik@setav.org

Avrupa'nın FETÖ Çıkmazı

TBMM'Yİ BOMBALAYAN VE BİRÇOK İNSANIN ÖLÜMÜNE YOL AÇAN FETÖ'YÜ TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK GÖRMEYEN AVRUPA DEVLETLERİ ZAMANLA ÖRGÜTÜN TÜRKİYE'DE DEVLET VE BÜROKRASI KURUMLARINA SIZDIĞINI İTİRAF VE KABUL ETMİŞTİR. BUNA RAĞMEN ÖRGÜTÜN DARBE GİRİŞİMİYLE ALAKASINI REDDETMEK AVRUPA'NIN ÇELİŞKİSİDİR.

15 Temmuz darbe girişiminden sonra Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), faaliyet gösterdiği Avrupa ülkelerinde de daha çok gündeme gelmeye ve tartışılmaya başladı.

Zira örgütün önde gelen isim ve üyelerinin Almanya ve İngiltere gibi bazı Avrupa ülkelerine kaçmasıyla birlikte FETÖ, PKK ile birlikte Türkiye ve AB ülkelerindeki en sorunlu madde olarak terör gündemine dahil oldu.

FETÖ yapılanması Avrupa'da 90'larda eğitim, medya ve sivil toplum alanlarında faaliyetlerini yoğunlaştırdı ve kurumsallaşmaya gitti. Bu ilk dönemlerden sonra Asya, Ortadoğu ve Afrika ülkelerindeki çeşitli yoksunluklardan, zayıf siyasi ve ekonomik yapılardan istifade ederek devlet yöneticilerine, bürokrasi elitlerine ve kurumlara sızmaya yönelik faaliyet gösteren FETÖ, Avrupa'daki faaliyetlerini diaspora Türkleri üzerinden yürütmüş ve onları insan ve finans kaynağı olarak görmüştür. Örgüt, Avrupa ülkelerinde uyum politikalarının yarattığı

boşluk ve yanlışlar neticesinde özellikle eğitim alanında kendine geniş bir alan açabilmiştir.

FETÖ Avrupa'da da Türkiye'deki hiyerarşiye dayalı kapalı yapısını korumuştur. Ancak Türkiye'de dini söylemleri ön plana çıkaran örgüt, Avrupa'da daha seküler, diyaloga vurgu yapan bir resim çizmiştir. İronik bir biçimde Türk vatandaşlarını dini karakteri ve tek merkezden yönetilen hiyerarşik yapısıyla yanına çekerken, Alman kamuoyunda da diyaloga açık, ılımlı İslam projesine sahip çıkan bir sivil toplum kuruluşu (STK) olduğu algısıyla güven kazanmıştır. Bu durumu örgütün "takiye" stratejisinin bir sonucu olarak okumak gerekir. Bu noktada Alman kamuoyunda ve kurumlarınca kabul görmek için örgüte bağlı okullarda din dersi yerine "etik dersi" konulması ve okul müdürlerinin mümkün mertebe ülke vatandaşlarından seçilmesi, ciddi birer örnek olarak durmaktadır.

15 Temmuz hain darbe girişiminin öncesinde sadece bir STK olarak etkinlik gösterdiği imajını

oluşturan örgüt daha Türkiye’de ifşa olmaya başladığı 17-25 Aralık sürecinde Avrupa’da yeni bir yapılanma sürecine girmeye başlamıştır. Bu bağlamda İngiltere’deki “Voices in Britain” ve Almanya’daki “Stiftung Dialog und Bildung” oluşumları, örgütün Almanya ve İngiltere’deki halkla ilişkiler sorumlusu ve lobi kuruluşu gibi hareket etmektedirler. Türkiye’de 15 Temmuz başarısız darbe girişimi sonrasında hareket alanı oldukça daralan örgüt, Avrupa’da ise daha politize bir yapıya dönüşmüştür. Bu minvalde FETÖ Alman kamuoyunda Türkiye ve özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan karşıtı havadan istifade etmeye çalışarak kendini hem bir iş birlikçi hem de kurban olarak ortaya koymuştur. Özellikle Türk-Alman ilişkilerinin içinde bulunduğu kriz durumunu kendi lehine kullanmak isteyen FETÖ, Türkiye hakkında “insan hakları”, “fikir özgürlüğü” gibi kavramlar üzerinden yürütülen kara propagandaya destek vermekte ve Almanya’daki Türkiye karşıtı lobinin aZten köşeye sıkıştırmanın ve baskı yapmanın bir aracı olarak görmüştür.

FETÖ’nün Yeni Merkezi

Örgüt üyeleri, 17-25 Aralık sürecinden başlayarak özellikle 15 Temmuz sonrasında çeşitli ülkelere kaçarak darbeye katılmanın sorumluluğu ve yaptırımlarından kaçmanın yollarını aramıştır. Örgütün halihazırda geniş kapsamda teşkilatlandığı Afrika, Balkanlar ve Batı Avrupa ülkeleri hedef ülkeler olsa da örgüt üyelerinin Avrupa ülkelerini özellikle tercih ettikleri görülmektedir. Örgütün 15 Temmuz sonrası Almanya’ya yeni merkezi olarak seçtiği örgüt mensuplarının mahkemeye yansıyan yazışmalarından da anlaşılmaktadır. Nitekim örgüte bağlı bazı subay, iş adamı ve üst düzey yetkililerin Almanya’ya kaçtığı bilinmektedir. Bu stratejide, Avrupa ülkelerinin

 FETÖ Çatı Davası’nın firari sanığı ve eski Koza Holding yöneticisi Hamdi Akin Ipek, yaşamını sürdürdüğü Londra’da lüks aracına binerken görüntülenmişti. (13 Temmuz 2018)

15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Türkiye’de hareket alanı oldukça daralan örgüt, Avrupa’da ise daha politize bir yapıya dönüşmüştür. Bu minvalde FETÖ Alman kamuoyunda Türkiye ve özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan karşıtı havadan istifade etmeye çalışarak kendini hem bir iş birlikçi hem de kurban olarak ortaya koymuştur.

Suriyeli mültecilerin girişlerini engellemek için sınırlarına teller ve duvarlar örerken, siyasi mültecilere çeşitli imtiyaz ve kolaylıklar sağlamanın etkisi büyüktür. Ayrıca Avrupa ülkeleri arasında vizesiz geçiş kolaylığı da örgüt liderinin yaşadığı ABD’den ziyade Avrupa’nın yeni ön plana çıkarılmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra örgüt, Almanya, Avusturya ve Hollanda gibi bazı Avrupa ülkelerinde hakim olan Türkiye karşıtı rüzgardan istifade etmeye çalışmıştır. Türkiye ve bu ülkeler arasındaki ikili ilişkilerde yaşanan sorunları ve Türkiye’ye karşı öne çıkarılan otoriterleşme vb. iddiaları bir fırsat olarak kullanmaktan çekinmemiştir.

Avrupa’yı yeni merkezi olarak gören örgütün buralarda yaşayan Türk toplumundan destek görmemesi ve ciddi bir taban kaybına uğraması neticesinde etkinliklerini devam ettirebilmek için Avrupa kamuoyu ve desteğini almaya ve bunları kullanmaya yönelik bir strateji izlediği görülmektedir. Nitekim İngiltere’de Edward Garnier isimli milletvekiline Türkiye’yi kötüleyen bir rapor yazması karşılığında para ödediği bizatihi İngiliz medyasına yansımıştır. Benzer şekilde Almanya’da Hous of One isimli, Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanların ortak ibadet edeceği bir mabet projesinin de

kilisel ve şehir senatolarının destekleriyle yürütüldüğü bilinmektedir.

Strateji Değişikliği

15 Temmuz sonrasında Avrupa’da kapalı yapısı nedeniyle eleştirilen ve şeffaflaşması yönünde çağrılar yapılan FETÖ, Avrupa’da strateji değişikliğine gitmiştir. Son dönemde örgütün Almanya’daki Türk toplumu nezdinde desteğini ciddi oranda kaybetmesi neticesinde Alman kamuoyunda destek arayışına girdiği ve Alman kurumları ile daha da yakınlaşmaya başladığı dikkat çekmektedir. Bu yeni durum bir yandan Alman tarafının örgüt üzerindeki etkinliğini artırması sonucunu doğururken diğer yandan örgütün de devlet kurumlarının desteğini almak için birtakım strateji ve söylem değişikliğine gitmesine neden olmuştur. Alman kamuoyundan yükselen “şeffaflaşma” ve “özeleştir” talepleri ile örgütün yeni stratejisi arasındaki paralellik dikkat çekicidir.

FETÖ mensuplarının kendilerini eğitilmiş, çalışkan, iyi yetişmiş ve Almanya’ya kolayca uyum sağlayabilecek kimseler olarak sundukları görülmektedir. Örgüt mensuplarının öteden beri kendilerini Almanya’da yaşayan diğer

Almanya Başbakanı Angela Merkel, 15 Temmuz'da darbeler tarafından bombalanan TBMM'yi ziyaret etmişti. (2 Şubat 2017)

Türkiye kökenli göçmenlerden ayırdıkları bilinmektedir. Ancak son dönemde özellikle Avrupa'da oluşan Türkiye karşıtı muhalefet bloğuna eklemelendikleri ve PKK dahil diğer muhalif unsurlarla çatışmazlık stratejisinin de ötesinde uzlaşma ve birlikte hareket etme siyaseti güttükleri görülmektedir.

Avrupa'nın FETÖ Tutumu

FETÖ, 17-25 Aralık süreci öncesinde Avrupa'da pek de gündemde olan bir yapılanma değildi. Ancak özellikle sol ve liberal çevrelerde bu örgütün dini karakteri ve kapalı yapısı nedeniyle bir şüphe konusuydu. 15 Temmuz darbesi sonrası örgüte yönelik bu şüpheler daha çok dillendirilse de örgüt üyeleri kamuoyunda Türkiye'nin darbe sonrası başta OHAL olmak üzere aldığı bazı önlemlere yönelik eleştiriler kapsamında "mağdur" olarak yansıtılmaktadır.

Bilindiği gibi AB ülkeleri FETÖ'yü bir terör örgütü olarak tanımlamaktadır ve genel olarak "Gülen Hareketi" olarak adlandırmaktadır. Hatta Alman istihbarat Başkanı daha da ileri giderek bu yapılanmayı eğitim faaliyetlerinde bulunan bir STK olarak nitelemiş ve örgüte yönelik darbe suçlama-

larını reddetmiştir. Bu siyasetin bir sonucu olarak da bu ülkeye sığınan FETÖ mensuplarının iade talepleri şu ana kadar yerine getirilmemiştir. Ancak TBMM'yi bombalayan ve pek çok insanın ölümüne yol açan örgütü terör örgütü olarak görmeyen Avrupa devletleri zamanla örgütün Türkiye'de devlet ve bürokrasi kurumlarına sızdığı itiraf ve kabul etmiştir. Nitekim AB'nin 2018 Türkiye ilerleme raporunda bu durum kabul edilirken, Almanya'nın Ankara Büyükelçiliği'nin kurum içi raporunda Türk kaynaklarına atıfla FETÖ'nün kurumlara yerleştiği ve sızdığı tespitine yer verildiği basına yansımıştır.

Devlet içinde paralel bir yapılanmaya işaret eden bu verilere rağmen örgütün darbe girişimiyle alakasını reddetmek ve Türkiye'nin bu yasa dışı faaliyetlere yönelik aldığı önlemleri eleştirmek Avrupa açısından açık bir çelişkiye işaret etmektedir.

İngiltere gibi daha rasyonel bir siyaset izleyen ülkelerde dahi FETÖ'ye yönelik soruşturmalar darbeyle ilişkisi nedeniyle değil daha ziyade usulsüzlük ve yolsuzlukla ilgili davarlardır. Yaşadığı çözülmeye karşı direnç göstermeye çalışan örgütün şu an daha geri plana çekildiği gözlemlenmektedir.

Avrupa ülkelerinin FETÖ'yü sadece bir dış siyaset aracı olarak değil, iç siyaset için de kullanışlı bir yapı olarak gördükleri açıktır. Örgüt mensuplarının köklü Türk kurumlarını tasfiye etme eğilimindeki Almanya ve Avusturya gibi ülkelere kendilerini elverişli bir partner olarak sundukları gözlemlenmektedir.

FETÖ'nün darbe girişiminde oynadığı etkin rolü kabule yanaşmayan Avrupa ülkeleri aynı zamanda darbenin arkasında FETÖ olduğuna dair, Türkiye'de oldukça geniş bir kesimi içine alan siyasi ve toplumsal bir mutabakatı da göz ardı etmektedirler. Başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkeleri, sadece Türk devletini ve iktidarı değil, Türk kamuoyunu ve toplumunu da karşılına almakta ve Avrupa'nın halk nezdinde imajına zarar vermektedirler. Ayrıca darbe girişiminde bulunan bir örgütün bazı AB ülkeleri tarafından desteklenmesi Avrupa değerleri olarak sıklıkla propagandası yapılan demokrasi, özgürlük söylemlerinin ikircikli bir tutuma sahip olduğu izlenimini yaratmaktadır.

Ancak aşırı sağ ve aşırı sol terör nedeniyle zor günler geçiren Avrupa devletlerinde de ordu ve polis içerisinde FETÖ benzeri yapılanmaların oluşmaya başlaması dikkat çekicidir. Alman ordusuna bağlı Komando Özel Kuvvetleri içerisinde yapılan özel soruşturma neticesinde 600'den fazla aşırı sağcı ordu mensubu olduğu ve bu kişilerin anayasaya bağlılığının bulunmadığı ortaya konulmuştur. Avrupa kendi kurumlarında giderek büyüyen bir aşırı sağcı paralel yapıyla karşı karşıyadır. Avrupa ülkeleri bu çerçevede sadece Türkiye'nin bu konudaki hassasiyetlerini anlamakla kalmamalı, teröre ve paralel yapılanmalara karşı ortak hareket etmelidirler. Türk tarafı ise Avrupa'da FETÖ'nün yarattığı boşluğu dolduracak lobi ve eğitim faaliyetlerine hız vermelidir. Bunun için Almanya'da açılması planlanan Türk okulları gibi projelerin devamı getirilmelidir. ☑

Türkiye'de dini söylemleri ön plana çıkaran örgüt, Avrupa'da daha seküler, diyaloga vurgu yapan bir resim çizmiştir. İronik bir biçimde Türk vatandaşlarını dini karakteri ve tek merkezden yönetilen hiyerarşik yapısıyla yanına çekerken, Alman kamuoyunda da diyaloga açık, ılımlı İslam projesine sahip çıkan bir STK algısıyla güven kazanmıştır.